

k tomu, že lidská společnost zachovává jakýs takýs řád, jenž má cosi příbuzného s vůlí Boží, která vyžaduje v lidském soužití spravedlnost.

V lidu Božím by světská vrchnost být neměla. Izraeli vládl původně Bůh přímo svým zákonem. Král byl izraelskému lidu dán teprve, když si jej vyžádali sami ze vzdoru proti vládě Hospodinově. Kristus obnovil společenství Božího lidu tím, že nastolil zákon lásky. Pak zde není místa pro žádnou formu násilí. Pak tu má být jen láska provázená trpělivostí a snášením křivdy. Nedovolává se světské moci k ochraně práva. Chelčický nemyslí na to, že by zákon lásky mohl změnit lidskou společnost. Vidí Kristův lid neustále jako mizivou menšinu ve světě, jenž půjde dále cestou sobectví a stále bude potřebovat nad sebou silné ruky. A není možné mísit zákon lásky se zákonem moci. Chelčický nemá dost ironie a tvrdého výsměchu vůči křesťanské státní společnosti, kde si lidé buď z vyložené nedomyšlenosti, buď z bohaprázdné drzosti troufají mluvit o křesťanském řádu a míní tím rozdělení lidí do známých tří stavů. To že je tělo Kristovo, když suroví páni nutí poddané sedláky, aby je svým potem živili, a kněží ochotně schvalují ten stav za tučné sousto s panského stolu? Když papež Silvestr přijal císaře Konstantina do církve a dal se od něho obohatit, vpustil jej dírou, nikoli dveřmi. Sít apoštolů, kterou měli vysvobozovat lidi ze záhuby, potrhaly tyto dvě velryby, císař a papež, církev byla otrávena, nabyt v ní moci Antikrist, papežská stolice se změnila v nevěstku smilníci se všemi držiteli moci.

Táboři a před nimi *Viklef* chtěli sice chudé kněze, a Petr nijak nelituje, že tábořský palcát na požívačné kněze dopadl s celou tvrdostí. 'Zahubili jsú dědictví Boží; zahyn kořen jich.' [O trojím lidu, 97b.] Táboři však těžce bloudí, když i oni schvalují rozdělení křesťanstva na ony tři stavy — panský, kněžský a poddaný — a posvěcují-li tento pohanský řád. Přímý protimluv je v thesi Viklefově, že křesťanská vrchnost je náměstkem Kristova božství, hájíc Boží zákon mečem, kněží pak že vyjadřují Kristovo lidství s úkolem jít za Ježíšem v chudobě a v trpělivosti. Vždyť Viklef učí dále, že nad knězem bdí pán s mečem v ruce,

aby mu nikdo nesměl učinit křivdu. A zda je vážně míněno, volají-li kněží hříšníky ku pokání zvěstováním Božího milosrdenství kajícím, když je tu hned pán, aby hříšníka k nápravě nutil hrozbou a aby i kajícího provinilce trestal tvrdými tresty? Táboři tu neprovedli zásadní změnu. I jejich bojovníci derou venkovský lid. Jejich kněží si nevzali příklad z apoštola Pavla, jenž se živil prací vlastních rukou, a dávají se živit od obecného lidu. Nedbají, že apoštol zve ku práci rukou všechny, aby všichni byli živi prací vlastní, z jejíhož výnosu by nadto měli prostředky k službě nutným. To vylučuje i všecku takovou práci, která se vede pro osobní zisk na úkor druhých, jak ji konají obchodníci, krčmáři i mnozí řemeslníci, sloužící přepychu a hříchu a nikoli zřejmé potřebě.

Z některých zmínek Petrových se zdá, že i on sám se živil zemědělskou prací jako prostý sedlák, snad že se vzdal v důsledku svého pojetí Písma výsad zemanského stavu. Pokládat jej za rodilého sedláka, dokonce za sedláka poddaného, brání jeho neobyčejná šetlost i značná míra sebevědomí, s níž si dovoluje přísný soud nad svým okolím, i vážnost, které by sotva požíval v tak široké míře, kdyby nenáležel aspoň nižší, zemanské šlechtě.

V pozdější době jako by Petr hleděl na běžné uspořádání společnosti smířlivěji. Je nutným zlem, a i praví křesťané, kteří v ní pro svědomí nemohou zastávat vůdčí místo, kteří nemohou být pány a nesmějí mít nic společného s pyšnými měšťany, mají z existence světské moci ten užitek, že pod ní trpí, aby byla zkušena jejich spravedlnost. Existují ostatně i dobří vladaři, kteří dbají o pokoj, jenž přichází k dobru i křesťanům.

Své názory věroučné i svou sociologii sděloval Petr ústně s vůdci husitů, kteří jej se zřejmým respektem v Chelčicích vyhledávali a stáli o jeho mínění, a šířil je hojnými spisy. Vynikají jadrností, a nesmlouvavou výrazností poutají i dnešního čtenáře. Zbytečno dokládat, že Chelčický psal jen česky; mluvou bohatou, přiléhavou i naléhavou, často s ostrým sarkasmem, s plastickým líčením zvráceností, které káral. Z jeho pera vznikly ve dvou či třech desítkách let četné spisy exegeticky homiletické i pojednání na aktuální themata jako 'O duchovním boji', 'O trojím lidu';